

چلینگاروف^۱

تحول اوضاع در آسیای مرکزی و ماورای قفقاز در بسیاری جهات وابسته به جهت‌گیری روندهای سیاسی و اقتصادی جهانی است. بحث در مورد مشکلات و معضلاتی که منطقه با آنها مواجه است، نه تنها موجب آشکار شدن آنها می‌شود، بلکه راه‌های رفع این مشکلات را نیز نشان می‌دهد.

هیأت چهارنفره ما نماینده فراکسیون و گروه‌های مختلف پارلمان روسیه می‌باشد. علاوه بر من، معاون رئیس شورای فدراسیون، رئیس دوما‌ی شهری و آقای پلاتاتف نیز در کنفرانس حضور دارد. هیأت روسی مرکب از نمایندگان دولتی مسکو است. با انتخابات دوما‌ی دولتی و رئیس جمهور جدید، توجه ویژه‌ای به توسعه رابطه با کشورهایایی که در سیستم سیاست خارجی روسیه دارای جایگاه مهمی هستند، شده است. این امر، در مقیاس وسیع هم وابسته به تحکیم موقعیت بین‌المللی روسیه و هم ایجاد شرایط مساعد خارجی برای اجرای اصلاحات داخلی در نظر گرفته شده است. ایران، همسایه نزدیک ما مصداق این ضرب‌المثل است که: همسایه نزدیک بهتر از قوم و خویش دور است. ما همکاری همه‌جانبه با ایران را به‌عنوان خط‌مشی استراتژی بلندمدت بدون هیچ نوسانی مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱. آقای چلینگاروف معاون رئیس دوما‌ی دولتی روسیه است.

قبل از هر چیز باید به این موضوع تکیه کرد که مسکو و تهران را توجه به پارامترهای تحول کنونی اوضاع بین‌المللی متحد می‌کند، در اینکه دنیای کنونی نمی‌تواند و نباید یک قطبی باشد متفق‌القول هستیم. تلاش هر کشور در تحمیل و قبولاندن اراده خود به سایر کشورها از یک مرکز، نتیجه خوبی نخواهد داشت. این کشور بدون شک به طرف بی‌ثباتی در همه زمینه‌های بین‌المللی، دشوار شدن صلح در شرایط جنگی و ایجاد اوضاع انفجارآمیز جدید پیش می‌رود. روسیه و ایران از تلاشهایی در جهت توقف مسابقه تسلیحاتی و کاهش سلاحهای هسته‌ای حمایت می‌کنند. این اشاره‌ای به تدوین برنامه خلع سلاح همگانی و برقراری کنترل مؤثر بر این روند و جلوگیری از آزمایش تسلیحات در قفقاز می‌باشد.

باید خاطر نشان ساخت که دومای دولتی در این رابطه در نشست اخیر خود با تصویب قرارداد روسی - آمریکایی استارت ۲، پایبندی خود را به روند خلع سلاح مورد تأیید قرار داد. ولیکن متأسفانه واکنش آمریکا در برابر اقدام روسیه مناسب نبود. علاوه بر این، مواضع محافلی که خواستار خروج آمریکا از قرارداد دفاع ضد موشکی، که قسمت لاینفک قرارداد کاهش تسلیحات استراتژیک می‌باشد، در واشنگتن در حال تقویت شدن است.

تشدید و وخامت اوضاع جهانی توأم با خطرات در سطح منطقه‌ای است. نمی‌خواهم در مورد واکنش ناتو علیه یوگسلاوی صحبت کنم. تأثیر بی‌ثباتی این کشور بر سیستم روابط بین‌المللی واضح و مبرهن است. به‌طور کلی گرایشهای خطرناکی در منطقه قفقاز و ماورای قفقاز بروز کرده‌است. این منطقه برای روسیه و ایران دارای اهمیت است. ضمناً برای کشورهای ما مهم است چنانچه این منطقه صحنه رقابت و تحریک نیروهای فرمانطقه‌ای شود. به‌طور کلی، اگر در ماورای قفقاز ایالات متحده آمریکا و ناتو ظاهر شوند، همان‌طور که اخیراً در باکو و تفلیس هنرنمایی می‌کنند - ممکن است این اتفاق (رقابت و تحریک) بیفتد، بنابراین ما معتقدیم که روسیه و ایران می‌توانند به‌طور مشترک اقداماتی در ممانعت از تخریب توازن استراتژیک در

منطقه و جلوگیری از تشکیل مرکز جدید وخامت اوضاع، به عمل آورند.

در این برنامه باید نقش مثبتی که ایران در عادی سازی اوضاع در قفقاز شمالی دارد را خاطر نشان ساخت. تهران، به عنوان رئیس سازمان کنفرانس اسلامی، اقدامات زیادی برای جلوگیری از وخامت روابط روسیه با دنیای اسلام به خاطر اوضاع چین، انجام داده است. مارزش زیادی برای کمکهای انسان دوستانه ایران به شمال قفقاز، قائلیم. روسیه همچون سابق آماده همکاری متقابل و سازنده با ایران و سازمانهای اسلامی بین المللی برای کمک به برقراری صلح در چین می باشد.

دیگر زمینه همکاری متقابل ما در رابطه با افغانستان و تاجیکستان است. اقدامات صلح جویانه ایران - روسیه، ثمره خود را در تاجیکستان به دست آورده است، جایی که در نتیجه انتخابات پارلمانی و دموکراتیک، به طور قابل توجهی روند برقراری صلح و آشتی ملی پیشرفت کرده است. البته تا طبیعی کردن اوضاع فاصله زیادی وجود دارد. توسعه تروریسم و رشد حمل و نقل مواد مخدر در آسیای مرکزی کاملاً بدیهی است. روسیه و ایران به طور مشترک فعالیت های مستمری را در جهت سروسامان دادن به صلح و ثبات در افغانستان انجام می دهند و فعالانه با مرکزی که سعی در بی ثباتی منطقه و ایجاد مرکز جدید وخامت دارد که به سرعت گسترش یابد و به سایر دولتها و مناطق همسایه سرایت کند، مقابله می کنند. قبل از هر چیز مسأله دریای خزر برای دو کشور مهم است. اخیراً از طرف ریاست جمهوری روسیه، نماینده ویژه در امور منطقه خزر انتصاب شده است. البته این امر اتفاقی نیست. موقعیت این منطقه برای روسیه حائز اهمیت است. در وهله اول صحبت در مورد تدوین نظام حقوقی دریای خزر، بسیار زیاد است. در این مورد ما با ایران اختلاف نظر خاصی نداریم. همان طور که در زمینه مسأله حمل و نقل انرژی دریای خزر مشکلی وجود ندارد. تنها باید فعالیت در این جهت به طور هدفمند و مستمر ادامه یابد. چشم انداز تلاشهای کنونی به طور کلی امیدبخش است.

اکنون همکاری های اقتصادی دو کشور ایران و روسیه را مرور می کنیم. در سال گذشته در

تجارت بین دو کشور کاهش محسوسی وجود داشته است. گردش کالا از مجموع ۵۴۰ میلیون دلار تا ۳۰ درصد کاهش یافت. امیدواریم که این پدیده موقتی و اصلاح پذیر باشد.

منافع دو کشور نیازمند به رشد کامل در روابط بازرگانی می‌باشند. از بین بردن موانع در همه جهات به‌ویژه برخورداردهای مغرضانه‌ای که مزاحم هستند دارای اهمیت زیادی است.

صحبت در مورد روبراه کردن مکانیزم پروژه‌های مالی مشترک ایران - روسیه در درجه اول اهمیت قرار دارد. به عقیده ما مشکل اصلی قابل حل است. حمایت‌های جهانی از ایده تشکیل بانک سرمایه‌گذاری ایران - روسیه قابل توجه است.

امکانات زیادی برای گسترش همکاری در زمینه انرژی، جایی که شرکت‌های روسی، از جمله گاز پروم می‌توانند فعالانه در مجموعه‌های مشترک انرژی - حرارتی شرکت کنند، وجود دارد. به‌طور کلی امکان توسعه همکاری در زمینه انرژی اتمی وجود دارد، همان‌طور که ساخت نیروگاه اتمی در بوشهر مطابق با جدول زمانی نسبتاً موفقیت‌آمیز بوده است.

باید فعالانه زمینه‌های جدید همکاری متقابل را پیدا کرد. آنها کم نیستند. به‌عنوان نمونه می‌توان از ایجاد دالان حمل‌ونقل «شمال - جنوب» برای حمل بارهای ترانزیت از طریق ایران و روسیه از کشورهای اقیانوس هند و خلیج فارس به اروپا و برعکس در آینده نام برد. واریانت بعدی - پروژه مونتاز هواپیمای TY - 334-100 در ایران می‌باشد.

امکانات زیادی برای ایجاد روابط متقابل اقتصادی با جمهوری‌ها، استانها و شهرهای روسیه وجود دارد. ضمناً، نمایندگان کمیته فعالیت‌های اقتصادی خارجی مسکو و همچنین وزیر دولت در زمینه مسایل محیط زیست نیز جزو هیأت ما هستند که برای مطالعه پروژه‌های مشترک به ایران آمده‌اند.

نکته مهم در مورد نقش پارلمانهای دو کشور ایران و روسیه اینکه شورای فدرال روسیه و مجلس شورای اسلامی می‌توانند کارهای زیادی برای توسعه همکاری همه‌جانبه و بالا بردن کیفیت همکاری به سطح جدید انجام دهند. ضمناً در حال حاضر شرایط مناسبی برای اجرای

این امر وجود دارد. در روسیه و ایران تقریباً همزمان باهم انتخابات پارلمانی صورت گرفت (در روسیه در دسامبر سال گذشته و ایران در فوریه سال جاری). ترکیبات جدید دومای دولتی و مجلس شورای اسلامی می‌توانند همکاری ثمربخش و ثابتی را ایجاد نمایند.

همکاری دوجانبه در زمینه‌های تحکیم پایه‌های حقوقی - قراردادی روابط ایران و روسیه در درجه اول اهمیت قرار دارند. دو کشور دارای توافقنامه‌های مهمی در رابطه با همکاری فرهنگی، علمی، آموزشی و فنی می‌باشند. موضوع تهیه اسنادی که مربوط به اصول و جهت‌گیری‌های اساسی همکاری، حسن همجواری و شراکت میان دو کشور می‌باشد جنبه مبرم پیدا کرده است. ما، اعضای پارلمان، باید فعالانه به کار در زمینه تهیه و تدوین قراردادها و توافقنامه‌هایی که تعیین‌کننده نظام حقوقی دریای خزر هستند، بپردازیم.

پیشنهاد ایران مبنی بر تشکیل شورای پارلمانی منطقه‌ای پنج کشور حاشیه دریای خزر، نشان‌دهنده علاقه زیاد این کشور در این مورد است. اعضای پارلمان روسیه نیز می‌توانند فعالانه به این ارگان منطقه‌ای بپیوندند.

روابط پارلمانی دو کشور دارای زمینه‌های فراوانی است. در سالهای اخیر ما شاهد تبادل مؤثر هیأت‌های پارلمانی و بازدید رؤسای پارلمان دو کشور از مسکو و تهران بوده‌ایم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
پرتال جامع علوم انسانی
ترجمه پروین معظمی گودرزی